

Tarybos išvados dėl nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo socialinės įtraukties didinimo

(2014/C 30/03)

TARYBA IR TARYBOJE POSĖDŽIAUJANTYS VALSTYBIŲ NARIŲ VYRIAUSYBIŲ ATSTOVAI,

PRIPAŽĮSTA, KAD:

1. Jauni moterys ir vyrai yra svarbus Europos išteklius. Jie yra šiandienos ir ateities potencialas; tačiau jie patiria daug sunkumų, tokių kaip nedarbas ir su tuo susijusios socialinės problemos⁽¹⁾. Tam, kad išbristų iš dabartinės krizės ir užkirstų kelią panašioms problemoms ateityje, visos valstybės narės turi imtis neatidėliotinių veiksmų jaunimo užimtumui, švietimui ir mokymui, dalyvavimui ir socialiniai įtraukčiai skatinti.
2. Jaunimas, kuris nedirba, nesimoko ar nedalyvauja mokymuose (toliau – NEET padėtyje esantis jaunimas)⁽²⁾ gali susidurti su neigiamomis socialinėmis sąlygomis, pavyzdžiui, izoliuotumu, savarankiškumo stoka, įsitraukimu į pavojingą elgesį ir nestabilia psichine bei fizine sveikata, todėl jam kyla didesnė nedarbo ir socialinės atskirties vėlesniuose gyvenimo etapuose rizika. Jaunimo, ypač NEET padėtyje esančio jaunimo, socialinė atskirtis gali turėti neigiamų pasekmių ekonomikai ir sukelti daug išlaidų Europai. 2011 m. ekonominiai nuostoliai dėl jaunimo pasitraukimo iš darbo rinkos siekė 153 mlrd. EUR. Tai vertinamas su atsarga, ir ši suma atitinka 1,2 % ES BVP⁽³⁾.
3. NEET padėtyje esantis jaunimas yra daugiau ar mažiau pažeidžiamas, jis turi skirtingų ypatybių ir poreikių. Todėl, norint veiksmingai ir sėkmingai (re)integruoti jį į darbo rinką, švietimo ar mokymo sistemą ir socialinį gyvenimą, reikia individualiai pritaikyto požiūrio.

⁽¹⁾ 2012 m. 7,5 mln. 15–24 metų amžiaus jaunuolių ir dar 6,5 mln. 25–29 metų amžiaus jaunuolių Europoje nedirbo, nesimokė ar nedalyvavo mokymuose. Tai rodo didelį NEET priskiriamo jaunimo dalies padidėjimą: 2008 m. toks jaunimas sudarė 11 % 15–24 m. amžiaus žmonių ir 17 % 25–29 m. amžiaus žmonių; iki 2011 m. jų skaičius pasiekė atitinkamai 13 % ir 20 % (Eurostato duomenimis).

⁽²⁾ 2010 m. gegužės 19 d. posėdyje Užimtumo komitetas susitarė, kad „n nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio“ jaunimo apibrėžtis apima nesimokančius ir mokymuose nedalyvaujančius bedarbius (pagal TDO apibrėžti), ir nesimokančius ir mokymuose nedalyvaujančius neaktyvius asmenis (TDO apibrėžtis).

Žr. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6602&langId=en>
⁽³⁾ NEETs. *Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*, p. 2. Eurofound (2012 m.). Žr. <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254 EN.pdf>

4. Šis požiūris pripažintas 2013 m. balandžio 22 d. priimtoje Tarybos rekomendacijoje dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo⁽⁴⁾. Rekomendacijoje nurodyta, kad visi jaunuoliai iki 25 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo turėtų gauti gerą pasiūlymą dirbti, toliau mokytis, atlikti gamybinę praktiką arba stažuotę⁽⁵⁾.

5. Politikos iniciatyvoms, kuriomis siekiama mažinti jaunimo nedarbą, rengti gali būti naudojama ES įgūdžių panorama ir Europos profesinio mokymo plėtros centro (CEDEFOP) įgūdžių prognozėmis, nes jos padeda nustatyti atsirandančius įgūdžių trūkumus, taip pat su įgūdžiais ir perspektyvomis darbo rinkoje susijusias tendencijas.

6. Rizikos veiksnius, dėl kurių jaunimui padidėja pavojus atsidurti NEET padėtyje, dažnai sudaro asmeninių, ekonominių, švietimo ir socialinių aplinkybių derinys.

7. Darbui su jaunimu, savanoriškai veiklai, aktyviam pilietiškumui ir neformaliajam mokymuisi bei savišvietai tenka svarbus papildomas vaidmuo suteikiant pridėtinę vertę visam jaunimui, ypač NEET padėtyje esančiam jaunimui, pereinamajame procese siekiant patekti į darbo rinką: kuriamos švietimo ir įdarbinimo sistemų sąsajos, papildomos formaliojo švietimo sistemos suteiktos žinios, suteikiamas pasitikėjimas savimi, teikiamas socialinis kapitalas bei skatinamas tobulėjimas ir stiprinami socialiniai emociniai ir techniniai gebėjimai, dėl kurių padidėja įsidarbinimo galimybės.

8. 2013 m. rugsėjo 9–12 d. pirmininkaujančios Lietuvos surengtos ES jaunimo konferencijos bendrose išvadose pabrėžta, kad švietimą reikia pritaikyti prie jaunimo poreikių ir darbo rinkos poreikių, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką ir pagerinti jaunimo integracijos į darbo rinką sąlygas⁽⁶⁾.

⁽⁴⁾ OL C 120, 2013 4 26, p. 1.

⁽⁵⁾ Pagal 2013 m. birželio mėn. Komisijos komunikatą „Raginimas spręsti jaunimo nedarbo problemą“ ir susijusias Europos Vadovų Tarybos išvadas valstybės narės, kurių regionuose jaunimo nedarbo lygis viršija 25 %, turėtų iki 2013 m. gruodžio mėn. pateikti Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planą (JGIIP), o kitos valstybės narės turėtų jį pateikti 2014 m.

⁽⁶⁾ ES jaunimo konferencijos (2013 m. rugsėjo 9–12 d., Vilnius) bendros išvados.

MANO, KAD:

9. Reikia įvertinti esamus su NEET padėtyje esančiu jaunimu susijusius mokslinius tyrimus, sistemas ir programas vietos, regionų, nacionaliniu ir Europos lygiais, siekiant nustatyti, kokios kliūtys trukdo šiam jaunimui, ypač neaktyviam jaunimui, naudotis paslaugomis.
10. Jaunimo politika, ypač darbas su jaunimu, gali prisidėti prie ES kovos su jaunimo nedarbu ir neaktyvumu iniciatyvų, tokių kaip Jaunimo užimtumo srities dokumentų rinkinys ir ypač Jaunimo garantijų iniciatyva, sėkmingo įgyvendinimo. Todėl, norint pasiekti geriausių įmanomų rezultatų, reikia darnių ir viena kitą stiprinančių nacionalinių priemonių ir kitų politinių priemonių.
11. Reikėtų užtikrinti holistinį požiūrį ir tarpsektorinį bendradarbiavimą, kad būtų didinama NEET padėtyje esančio jaunimo socialinė įtrauktis. Itin svarbios yra socialinės investicijos į asmens igūdžius ir gebėjimą visą gyvenimą gerinti savo galimybes integruotis į darbo rinką bei visuomenę⁽¹⁾. Rengiant ir įgyvendinant jaunimo socialinės įtraukties priemones visi politiniai dokumentai, priemonės ir veiksmai turėtų būti koordinuojami ir įgyvendinami vietos, regioniniu, nacionaliniu ir Europos lygiais ir turėtų būti įtraukti įvairūs suinteresuotieji subjektai.
12. Pirmenybė turėtų būti teikiama prevencijai, siekiant išvengti NEET padėtyje atsidūrusio jaunimo skaičiaus augimo ir sustabdyti socialinės atskirties perdavimą iš kartos į kartą. Tam, kad būtų užtikrinti ankstyvi veiksmai siekiant išvengti, kad jaunimas atsidurtų NEET padėtyje, reikia iniciatyvaus metodo, į kurį būtų įtraukta šeima, ikimokyklinio ugdymo pedagogai, mokyklos, ypač vidurinės ir profesinės mokyklos, profesinio mokymo ir neformaliojo mokymo paslaugų teikėjai, nevyriausybinės organizacijos (NVO), ypač jaunimo organizacijos, jaunimo darbuotojai, tėvai ir kiti suinteresuotieji subjektai.
13. Taikant politikos priemones turi būti atsižvelgiama į NEET padėtyje esančio jaunimo įvairovę, nustatant, kuriame etape pasitelkti priemonės, kokie turi būti jų tikslai, siekiai ir veiklos rūšys. Reikia skirti daugiau dėmesio lyčių skirtumų švietimo srityje klausimams, socialinei ir užimtumo politikai, taip pat specialių poreikių turinčiam jaunimui.
14. NEET padėtyje esančiam jaunimui skirtos priemonės turėtų būti individualiai pritaikytos, lanksčios ir jomis turėtų būti siekiama užtikrinti tvarius ir teigiamus ilgalaikius rezultatus darbo rinkoje, taip pat (re)integraciją į švietimo ar profe-

sinio mokymo sistemą ir pilietinį ar socialinį gyvenimą. Dirbant su NEET padėtyje esančiu jaunimu reikėtų pasitelkti novatoriškus metodus, tarpusavio mokymąsi ir informavimo veiklą.

15. Norint suteikti postūmį jaunimo socialinės įtraukties srityje vykdomiems projektams, nepaprastai svarbu yra veiksmingai naudotis Europos struktūriniais ir investicininiais fondais, visų pirma Europos socialiniu fondu ir Europos iniciatyvomis bei programomis, įskaitant Jaunimo užimtumo iniciatyvą ir „Erasmus+“.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR KOMISIJOS ATITINKAMOSE JŲ KOMPETENCIJOS SRITYSE IR DERAMAI ATSIŽVELGIANT Į SUBSIDIARUMO PRINCIPĄ:

16. Atitinkamais atvejais sukurti, įgyvendinti ir toliau plėtoti nacionalines, regionines ir (arba) vietos strategijas arba programas, pavyzdžiui, Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planus NEET padėtyje esančio jaunimo socialinei įtraukčiai didinti. Strategijos turėtų būti grindžiamos faktiniais duomenimis ir tarpsektoriniu bendradarbiavimu, ir į jas turėtų būti įtraukti visi atitinkami suinteresuotieji subjektai. Strategijų rengimo procesas turėtų apimti diskusijas su tiksline grupe, faktinių politikos priemonių planavimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą. Atliekant galimybės naudotis politikos priemonėmis ir rezultatais stebėseną ir vertinimą reikėtų atsižvelgti į lyčių aspektą.

Prevencijos srityje

17. Propaguoti galimybę naudotis tinkamomis, nebrangiomis, prieinamomis ir aukštos kokybės paslaugomis, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, aprūpinimo būstu, sveikatos ir socialinėmis paslaugomis, kad būtų užkirstas kelias jaunimui patekti į NEET padėtį arba joje likti.
18. Skatinti darbą su jaunimu ir į jį investuoti, taip pat sudaryti NEET padėtyje esančiam jaunimui geresnes sąlygas naudotis tokiomis paslaugomis stiprinant tarpsektorinį atitinkamų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą.
19. Siekiant mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių laikytis visapusiško požiūrio, apimančio prevencines ir intervencines priemones⁽²⁾.
20. Plėtoti ir įgyvendinti naujus ir individualiai pritaikytus metodus, pavyzdžiui, socialinį darbą gatvėje ir (arba) informavimo darbą su jaunimu, siekiant paskatinti didesnę NEET

⁽¹⁾ 2013 m. birželio 20 d. Tarybos išvados „Socialinės investicijos į augimą ir sanglaudą“.

⁽²⁾ 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių (OL C 191, 2011 7 1, p. 1).

- padėtyje esančio jaunimo socialinę įtrauktį. Visapusiškai išnaudoti darbo su jaunimu potencialą suteikiant jaunimui pasitikėjimo savimi ir skatinant tobulėjimą, tai pat prisidėti prie mokyklos nebaigusių asmenų skaičiaus mažinimo ⁽¹⁾.
21. Skatinti ir remti aukštos kokybės orientavimą, įskaitant profesinį orientavimą, informavimą apie darbuotojų teises, įsidarbinimo ir mokymosi perspektyvas, laisvo judėjimo galimybes ir išsamesnes konsultacijas bei paramą visam jaunimui, ypač jaunimui, kuriam gresia pavojus atsidurti NEET padėtyje, ir jų šeimoms.
22. Stiprinti jaunimo organizacijų, darbo su jaunimu ir kitų formų įtraukties pajėgumus, nes jie suteikia galimybę dalyvauti, ir naudotis jų potencialu skatinant NEET padėtyje esančio jaunimo socialinę įtrauktį.
23. Skatinti vietos iniciatyvas ir socialinės sanglaudos planus plėtoti konkrečius veiksmus, skirtus NEET padėtyje esančiam jaunimui, siekiant (re)integruoti jį į vietos bendruomenes.
24. Kaip informavimo priemone naudotis Europos jaunimo portalu informuojant jaunimą su socialine įtrauktimi susijusiais klausimais.

Švietimo, profesinio mokymo ir neformaliojo mokymosi srityje

25. Plėsti galimybes mokytis antrą kartą ir remti darbo rinkos poreikius atitinkančių įgūdžių ir gebėjimų įgijimą ir (arba) plėtojimą.
26. Skatinti ir didinti galimybes naudotis profesinio konsultavimo ir orientavimo paslaugomis, pritaikytomis socialiai atskirto jaunimo poreikiams visais jo gyvenimo etapais.
27. Ne vėliau kaip 2018 m., atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir ypatumus ir tokiu mastu, kokį valstybės narės laiko tinkamu, nustatyti neformaliojo mokymosi ir savišvietos patvirtinimo priemonės, kuriomis asmenims būtų suteikta galimybė pasinaudoti tokiu mokymusi savo karjeroje ir toliau mokantis ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Žr. 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendaciją dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių (OL C 191, 2011 7 1, p. 1). Vienas iš pagrindinių Europos Vadovų Tarybos strategijoje „Europa 2020“ nustatytų siekių – sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų dalį iki mažiau kaip 10 % ir užtikrinti, kad bent 40 % jaunuolių įgytų tretinę ar jai lygiavertę kvalifikaciją.

⁽²⁾ 2012 m. gruodžio 20 d. Tarybos rekomendacija dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo (OL C 398, 2012 12 22, p. 1).

28. Didinti galimybes naudotis ikimokykliniu ugdymu ir priežiūra bei gerinti jų kokybę. Vaikams iš palankių sąlygų neturinčių šeimų turėtų būti teikiama papildoma parama ⁽³⁾.
29. Įgyvendinti „Erasmus +“ programą, kaip priemonę, kuria padedama įgyti socialinių ir pilietinių gebėjimų ir įgūdžių, ir didinti jaunimo judumą ir gerinti jo galimybes įsidarbinti.

Perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką srityje

30. Plėtoti viešųjų ir privačių užimtumo tarnybų, profesinio orientavimo tarnybų, kitų specializuotų jaunimo tarnybų (NVO, jaunimo centrų ir asociacijų) partnerystes, kuriomis padedama po nedarbo, neveiklumo, mokymosi ar profesinio mokymo laikotarpio sklandžiai pereiti į darbo rinką.
31. Skatinti aukštos kokybės mokymąsi darbo vietoje, pavyzdžiui, pameistrystę, stažuotes ir mokomąją praktiką, kurios yra veiksmingos priemonės gerinant tvarų perėjimą iš švietimo ir mokymo sistemos į darbo rinką, visų pirma dėl to, kad jomis skatinami darbo rinkoje aktualūs įgūdžiai ir įgūdžiai geriau derinami su poreikiais, *inter alia*, pagal Tarybos deklaraciją dėl Europos pameistrystės aljanso ⁽⁴⁾.
32. Įgyvendinti priemones jaunimo nedarbo problemai spręsti, visų pirma minėtam perėjimui gerinti, atsižvelgiant į Tarybos rekomendaciją dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo, *inter alia*, plėtojant partnerystę grindžiamus metodus (įskaitant tuos, kuriais įtraukiamos jaunimo paramos tarnybos), ankstyvąją intervenciją ir aktyvumo skatinimą, integraciją į darbo rinką skatinančias paramos priemones (įskaitant su įgūdžių tobulinimu ir darbo rinka susijusias priemones), naudojimąsi Europos Sąjungos fondais ir sistemų vertinimą bei nuolatinį tobulinimą.

Užimtumo srityje

33. Didinti visateisį ir aktyvų dalyvavimą darbo rinkoje pasitelkiant aktyvias įtraukties priemones, skatinti jaunimo kūrybiškumą ir novatoriškumą užsiimant savarankišku darbu, remti verslumą ir pirmąją darbo patirtį.
34. Pašalinti kliūtis, įskaitant diskriminaciją dėl amžiaus ir kitų formų diskriminaciją, trukdančias patekti (ar grįžti) į darbo rinką, spręsti mažų garantijų darbo problemą ir, atitinkamai atvejais, analizuoti galimybes sumažinti su darbo užmokesčiu nesusijusias darbo sąnaudas siekiant padidinti jaunimo įdarbinimo perspektyvas ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Tarybos išvados dėl ankstyvojo ugdymo ir priežiūros. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasirengti ateičiai (OL C 175, 2011 6 15, p. 8).

⁽⁴⁾ 2013 m. spalio 15 d. Tarybos deklaracija dėl Europos pameistrystės aljanso.

⁽⁵⁾ Žr. 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacijos dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 120, 2013 4 26, p. 1) 16 punktą.

35. Sudaryti sąlygas užimtumo tarnyboms kartu su jaunimo organizacijomis ir kitais jaunimą remiančiais partneriais teikti individualias konsultacijas ir individualaus veiksmų planavimo paslaugas, įskaitant specialiai pritaikytas individualias paramos programas, pagrįstas abipusio išpareigojimo ankstyvame etape principu.
36. Įtraukti jaunimo politikos suinteresuotuosius subjektus ir jaunimą, taip pat jaunimo ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas į atitinkamos politikos, įskaitant Jaunimo garantijų iniciatyvą, rengimą ir įgyvendinimą, visų pirma skiriant ypatingą dėmesį darbo su jaunimu potencialui siekiant nustatyti, kuriam jaunimui gresia pavojus patekti į NEET padėtį, ir priartinti jį prie paslaugų teikėjų. Suteikti jaunimo suinteresuotiesiems subjektams daugiau galių propaguoti ir reklamuoti Jaunimo garantijų iniciatyvos ir kitų užimtumo ir mokymo iniciatyvų teikiamas galimybes.
37. Visapusiškai prisidėti plėtojant EURES tinklą, kad jis taptų tikru paneuropiniu paskyrimo į darbą ir įdarbinimo tinklu, kuriame daugiausia dėmesio skiriama darbo rinkos poreikiams atskirose valstybėse narėse, įskaitant laisvas darbo vietas, apie kurias skelbia ir viešosios, ir privačios užimtumo tarnybos, ir, atitinkamai atvejais, pameistrystes bei stažuotes ⁽¹⁾.
38. Remti darbo, asmeninio ir šeimos gyvenimo suderinimą siekiant užkirsti kelią integracijos į darbo rinką kliūtimis ir jų išvengti.
- PRAŠO KOMISIJOS:
39. Numatyti galimybę dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais naudojantis tinkamomis turimomis priemonėmis, įskaitant apibendrinamąją ataskaitą apie geriausią praktiką valstybėse narėse įgyvendinant iniciatyvas, kurių tikslas – (re)integruoti NEET padėtyje esantį jaunimą į užimtumo ir švietimo sistemas; atsižvelgti į kitus šios srities mokslinius tyrimus ir iniciatyvas ir platinti jų rezultatus; pasinaudoti gerąja praktika, įgyta įgyvendinant projektus, finansuojamus pagal ES programas ir iš ES fondų (t. y. pagal programą „Veiklus jaunimas“, Mokymosi visą gyvenimą programą, „Erasmus+“ ir iš Europos socialinio fondo), ir vykdant esamų bendradarbiavimo tinklų jaunimo politikos srityje, pavyzdžiui, Europos jaunimo politikos žinių centro, veiklą.
40. Atsižvelgti į jaunimo sektoriaus įnašą į reguliarių ir sistemingą būsimų darbo rinkos poreikių ir reikiamų įgūdžių bei gebėjimų vertinimą.
41. Skatinti ir užtikrinti, kad būsimų jaunimui skirtų ES programų, pavyzdžiui, „Erasmus+“, vienas iš prioritetų būtų mažiau galimybių turinčio jaunimo, ypač esančio NEET padėtyje, dalyvavimas.
42. Skatinti suinteresuotųjų subjektų, kuriems aktualūs jaunimo klausimai, įskaitant darbo su jaunimu ir verslo atstovus, dialogą, kuriame daugiausia dėmesio skiriama NEET padėtyje esančiam jaunimui, jo individualiam orientavimui ir socialinių įgūdžių ugdymui.
43. Aukšto lygio seminare, grindžiamame verslo sektoriaus, akademinio pasaulio, valdžios institucijų, jaunimo ir kitų suinteresuotųjų subjektų tarpsektoriniu bendradarbiavimu, nagrinėti NEET padėtyje esančio jaunimo problemas ir jų galimus sprendimus.
44. Toliau stebėti įvykių raidą Jaunimo garantijų iniciatyvos programų rengimo, įgyvendinimo ir rezultatų srityje pasitelkiant pagal Europos semestrą Užimtumo komiteto vykdomą daugiašalę priežiūrą, analizuoti įgyvendinamos politikos poveikį ir reguliariai pranešti apie tą įvykių raidą.
45. Toliau remti valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų subjektų pastangas didinti aukštos kokybės mokymosi darbo vietoje galimybes, visų pirma vykdant Europos pameistrystės aljanso veiklą, ir skatinti keistis su pameistrystės programomis susijusiais geriausios praktikos pavyzdžiais ir patirtimi.

⁽¹⁾ 2012 m. lapkričio 26 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 492/2011 nuostatos dėl laisvų darbo vietų ir darbo ieškančių asmenų nustatymo ir EURES pertvarkymo (OL L 328, 2012 11 28, p. 21).